

Égyidejűleg dr. Szilassi Gergelyt az 1884/85. tanév tartamára az előadások tartásától s mindennemű egyetemi hivatalos működéstől fölmentem; mihezképest a bölcsészeti kar útasítandó, hogy a prodekáni állás betöltéséről mindenesetre, a tanszék helyettesítéséről pedig a mennyiben szükségesnek találja, gondoskodjék, s ez irányban teendő intézkedéseit megerősítés végett terjeszse föl.

Ugyszintén felhivom az egyetemi tanácsot a t. é. május hó 30 és folytatólag 31-én tartott üléséből, a fegyelmi szabályzat tárgyában tett külön felterjesztés elintézéséül is, hogy az egyetemi tanárok elleni fegyelmi eljárásra vonatkozó szabályzat tervezetét dolgozza ki, s azt további tárgyalás végett hozzám a jövő tanév folyamában terjeszse föl.

Végül értesítem az egyetemi tanácsot, hogy elől említett felterjesztéseinek összes mellékleteit azért kellett egyelőre visszatartanom, mert a belügyminister úr kívánsága szerint mindazokat, a Julia-egylet irányában általa saját hatáskörében teendő intézkedés anyagául, a nevezett minister úr rendelkezésére kelle bocsátanom.

Budapesten, 1884-ik évi július hó 17-én.

TREFORT s. k

1884/5.

34,421. szám.

Az országgyűlés elé terjesztendő XIII.-dik jelentés számára a kolozsvári tudomány-egyetem 1883/4-ik évi I. és II. félévi jelentések be nem küldése miatt a szükséges anyag hiányozván, ezennel fölhivom a tanácsot, hogy a tudomány-egyetem 1883/4. évi állapotáról szóló jelentését az intézetnek innét megküldött 1882/3. évi (tizenkettedik) országos jelentésnek 163—177 oldalain foglaltak irányzatát, további beosztását szigorúan szemelött tartó alakban hozzám 8 nap elforgása előtt mulhatlanul fölterjessze s jövőre hasonló jelentését minden tanév végével fölszólítás nélkül bemutassa.

Budapest, 1884. szeptember 17.

A minister meghagyásából:

DR. MARKUSOVSKY S. K.,
ministeri tanácsos.

24,336. szám.

A m. kir. pénzügyminister folyó évi június 24-én 34,033. szám alatt kelt átíratában azon kívánalmának adott kifejezést, miszerint tétessenek meg a kellő intézkedések arra nézve, hogy a pártfogásához tartozó alapokból ösztöndíjt élvező tanulóknak kellő nyilvántartása és a tanulási elemenetelük feletti őrködés elérhető legyen, illetőleg, hogy érdemetlen tanulók az ösztöndíjt az alap megrövidítésére továbbra ne élvezhessék. Ezen kívánalmaknak teljesítésére legcélszerűsőbbnek találom: ha minden tanintézet részéről, legyen az egyetem, műegyetem, középiskolai tanárképző intézet, jogakadémia, vagy joglyceum, középiskola, tanítóképezde, polgári iskola, vagy elemi iskola, a hol a m. kir. pénzügyminister pártfogásához tartozó alapokból ösztöndíjakat élvező tanulók tanulmányaikat folytatják a legnagyobb pontossággal a következő eljárás követtetik.

A m. kir. pénzügyminister úr adományozásához az úgynevezett budavári kincstári Mária Terézia-féle alap és a jövedéki bírság-alap tartozván, az ezen alapokból ösztöndíjt élvező tanulókról tehát a rovatos értesítvények, melyekben az előmeneteli eredmény és a magaviselet pontosan kiteendő, ugyanazon időpontban, midőn azok hozzám betérjesztetnek, a tanintézeti igazgatók, illetőleg az illetékes tanker. főigazgatók és tanfelügyelők által egy külön példányban mindig a m. kir. pénzügyministeriumhoz is közvetlen felterjesztendőek lesznek.

Ezen rovatos értesítvények, melyek minden 10 havi tanévben a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium közvetlen felügyelete alatt álló tanintézeteket és középiskolákat illetőleg mindig február 28-ig és július 15-ig az egyetemek, műegyetem, jogakadémiák és más tanintézetektől pedig legfeljebb márczius 15-ig és augusztus 15-ig hozzám bemutatandók, ugyanekkor külön példányban a m. kir. pénzügyministeriumhoz is felterjesztendőek.

A február 28-án bemutatandó rovatos értesítvényekbe ott, a hol a tanévet illetőleg évharmadok vannak, az első évharmadban, a hol pedig félévek vannak, az első félévben tanúsított tanulási előmenetel és magaviselet léssen felveendő.

Továbbá mintán azon eset fordult elő, hogy egy ösztöndíjas, ki egy hitfelekezeti tanintézetnél folytatta tanulmányait, annak daczára, hogy elégtelen tanjegyet nyert, a díjösszeget

az illető adóhivatalnál mégis kinyerte, azért, mert a tanintézet igazgatósága díjnyugtatványát láttamozásával megerősítette, holott ezen láttamozás ily elégtelen tanulási eredménynyel szemben egyenesen megtagadandó volt volna; ennél fogva az illető alap érdekében okvetlen szükséges, hogy ily illetéktelen felvételnek nyomatékos intézkedés által vége vessék.

Utasítom tehát az összes illető pénztárákat és adóhivatalokat, hogy az 1884/5 tanév kezdetétől nemcsak a pénzügy-ministerium adományozásához tartozó, hanem minden néven nevezendő ösztöndíjaknál csak az oly ösztöndíj nyugtatványokra fizessék ki az esendő félévi ösztöndíjt, vagy az állami ösztöndíjak havi illetmény összegét, a melyekre az illető tanintézet igazgatósága, vagy egyetemi és műegyetemi dekanatus illetve rector és jogakadémiai, vagy joglyceumi igazgató, közép, polgári vagy elemi iskolai és tanítóképezdei igazgató, vagy mint a győri árva alapokbeli ösztöndíjasoknál, kik néha inasok is, az illető mester vagy iparos és kereskedő czég által a következő igazolás van alkalmazva és rávezetve.

»Hogy N. N. tanuló a követelményeknek mind tanulmányi, mind erkölcsi tekintetben megfelelt, bizonyítom« s ezen felül az igazolás még pecséttel is megvan erősítve.

Minden ösztöndíj nyugtatvány, mely nincs ezen záradékkal ellátva, hanem csak egyszerűen láttamozással, határozottan visszautasítandó.

Meg kell azonban még jegyezni, hogy habár az ösztöndíjak rendszeren csak utólagos félévi, vagy mint az állami ösztöndíjaknál havi részletekben fizettetnek ki, a jövedék birsági alapbeli ösztöndíjak kivételesen előleges félévi részletekben szoktak kiszolgáltatni, minek folytán oly jövedék birsági alapbeli ösztöndíjt nyert tanulónak legelső díjnyugtatványa a fentebbi igazolási záradékkal az előbbi osztálynak, vagy iskolának (habár más iskola volt is az) bizonyítványa alapján lesz ellátandó, a következő díjnyugtatványai pedig, mindig az előbbi félévben, vagy időszakban nyert előmenetel és magaviselet alapján. Mire nézve semmi nehézség sem foroghat fenn, mert a tanulók felvételüknél mindig kötelesek előbbi bizonyítványukat bemutatni s így az iskola előjárósága, mindig abban a helyzetben lesz, hogy az igazolási záradékot e bizonyítvány alapján kiállíthatja a nyugtatványra.

Mindezek mellett kivételt képeznek az egyetemi és műegyetemi szigorlóknak és középiskolai tanárvizsgálatot tevő hallgatóknak díjnyugtatványai, miután ezeknél a díj csakis a szigorlat letételének feljelentése után utalványoztatik, ki külön rendelettel, a dékán, vagy rector tehát a nyugtatványon azon feltétel teljesítését fogja constatálni, melyhez az ösztöndíj felvétele köttetett. A pecsétnek itt sem szabad hiányozni. Midőn végül még felemlítem, miszerint arra, hogy a m. kir. pénzügyminis-terium alatt álló alapokból ösztöndíjt élvező tanulóknak félévi rovatos értesítvényei az előmeneteli eredménynek és erkölcsi magaviseletnek kellő feltűntetésével a m. kir. pénzügyminis-teriumhoz a legnagyobb pontossággal közvetlen beterjesztessenek, különös súlyt fektetek, egyúttal meg kell jegyeznem azt is, hogy az ösztöndíj nyugtatványoknak igazolása az illető igazolónak felelősségével jár és épen ezen indokoknál fogva reményilem és elvárom, hogy a jelen útasítás egyik irányban sem fog panaszra ok szolgáltatni.

Budapesten, 1884. évi szeptember hó 18-án.

TREFORT S. K.

1382. eln. szám.

Újabb időben a közmunka és közlekedési ministeriumnál ismételten felszólalások történtek az iránt, hogy a portómentes hatóságok és hivatalok különben is jelentékeny levelezésük túlnyomó részét ajánlottan adják fel a postahivataloknál, a mi tekintettel arra, hogy minden egyes ajánlott levél külön kezelést kíván, a megterhelt postahivatalok működését fölötte megakasztja.

Ennélfogva felhívom Négyságodat a m. kir. közmunka és közlekedésügyi ministerium f. évi szeptember 11-én 19,259. sz. alatt kelt átirata értelmében, hogy csak is a fontosabb, vagy okmányokat tartalmazó leveleket küldjék ajánlottan a póstára, továbbítás végett.

Budapesten, 1884. deczember hó 6-án.

TREFORT S. K.

24,575. szám.

A nagybányai főgymnasiumnak a nyilvánossági és ezzel az érettségi vizsgálat megtartásának jogát az 1884/5. tanév tartamára is megadván, erről az egyetem tanácsát, mihez tartás és további intézkedés végett tudósítom.

Budapesten, 1885. évi január hó 2-án.

TREFORT S. K.

3033. szám.

A hazánkban létező gazdasági válságnak tagadhatatlanul egyik főoka az ipar fejletlenségében, illetve a fejlettebb iparágaknál is észlelhető pangásban rejlik, mert ezek akadályozzák, hogy a mezőgazdasági tényezők hanyatló s megtámadott erőit az ipariak pártolják s az ipar virágzása a mezőgazdaságra és kereskedelemre is lendítőleg hasson.

A válság ezen okának megszüntetésére, vagy legalább enyhítésére hathat minden egyes, ha felismerve a helyzetet, szakít azon gyakran csak előítéletesen s félszeg megszokáson alapuló gyakorlattal, mely szerint a szükségelt iparcikket még mindig nagyrészt s pedig oly részben is, a hol a hazai termelés minden jogosult igényt kielégíthet, külföldről szerezük be.

Ha pedig egyszer e szokással szakítottunk és a hazai ipartermékeknek bár csak ott is, hol valóban kiállják a versenyt, elsőbbséget adunk a külföldiekkel szemben, egyes esetekben látszólag keveset; de valójában s összeségében végtelenül sokat tettünk iparunk felvirágoztatására.

Ezen szempontból első sorban a kormány s a hatóságok feladata nemcsak figyelmeztetni s buzdítani; de példát is adni a közönségnek.

Felhívom ennél fogva az egyetem tanácsát, miszerint az elmondottakból kiindulva szoros kötelességének tekintse akkép intézkedni s közegeit akként ellenőrizni, hogy a vezetése alatti intézet összes hivatali, oktatási és házi szükségleteire szolgáló iparcikkek, a mennyiben t. i. azok Magyarországon előállítanak, ne csak a házában, de valóban hazai készítményekből is szereztessenek be.

Elvárom, hogy az egyetem tanácsa e részben azon buzgalmat s erélyt fogja kifejteni, melyet a cél fontossága s a helyzet komolysága megkövetel.

Budapesten, 1885. évi január hó 29-én.

TREFORT s. k.

338. eln. szám.

A m. kir. pénzügyminister úr folyó évi február hó 10-én 72,002. sz. alatt valamennyi pénzügyi hatósághoz és hivatalhoz intézett és velem is közölt rendeletében kijelentette, hogy üzleti biztosítékul a pénzügyi igazgatás minden ágazatában a budapesti tőzsdén legutóbb jegyzett, de tizennégy napnál nem régebb napi árfolyam szerinti értékben, és soha névértéken felül az 1882. évi Pénzügyi Közlöny 31. számában megjelent és általam 1882. év szeptember hó 29-én 1198. eln. sz. alatt kiadott körrendeletben felsorolt értékpapírokon kívül az 1880. évi XXXVIII. 1884. évi XXIX, XXX. és illetve XXXIX. tcz. értelmében az állam által átvett és fokozatosan beváltandó tiszavidéki, első erdélyi — báttaszék-dombovári, — zákányi (dunadrávai) és illetve alföldi flumei vasúttársulatok részvényei is elfogadhatók.

Miről az egyetem tanácsát múlt évi deczember hó 30-án 1782. eln. sz. alatt kelt körrendeletem kapcsán tudomás és mihez tartás végett értesítem.

Budapesten, 1885. évi márczius hó 11-én.

TREFORT s. k.

48,404. szám.

Statisztikai adatok mutatják, és kétséget egyáltalán nem szenvedhet, hogy közegészségi állapotaink sok irányban igényelnek javítást, s hogy nevezetesen társadalmunknak alig van oly rétege, melyben az egészség megőrzésére szükséges legegyszerűbb és legtermészetesebb óvszerek, a czélszerű életmód, ruházkodás és lakás igényeinek ismerete eléggé el volna terjedve s még ott is, a hol azt az anyagi eszközök megengedik, kellőképp figyelemben tartatnék. Ehhez járul, hogy kivált a forgalmi élet fejlődése folytán az egészségügyi feladatok a rendszerben s aközszolgálat egyéb ágaiban mind bonyolultabbakká s egyuttal mind fontosabbakká lesznek.

E körülmények indítottak azon elhatározásra, hogy az egészségügyi ismereteknek az iskolák általi terjesztését új és beható intézkedésekkel biztosítsam, olyképen, hogy ezen ismeretek — az iskolák különböző fokozatához és irányához szabott mértékben és módon — lehetőleg minden tanintézetben rendszeresen adassanak elő.

Első feladatnak tekintem e mellett a közegészségügyben való kiképzését mindazoknak, kik a közigazgatási pályára készülnek.

Ennélfogva a tanács f. é. február hó 8-án 588. sz. a. kelt jelentésében foglalt javaslatot egész terjedelmében helyben hagyom, a közegészségügy és orvosi rendészet rendes tanárai részére, ezen minden tanév egyik félévében tartandó előadásokért kiszolgáltatandó 300 frtnyi tiszteletdíjról tárczám költségvetésében állandóan gondoskodni fogok s felhívom a tanácsot, hogy ezen előadások berendezése és állandósítása felől annak idején hozzám kimerítő jelentést tegyen s a jog- és államtudományi kar hallgatóit a dekánátus által a tanév elején — utalással a tanulm. és vizsgarendet illetőleg 1883-ban kiadott szabályzat 31. §-ára — figyelmeztesse ezen előadások látogatásának ajánlatos voltára.

Megjegyzem ezek kapcsán még azt is, miszerint egyidejűleg intézkedem, hogy a közegészségügy legalább a hatóságom alatt álló vidéki jog- és államtudományi karokon is rendszeresen adassék elő, a többiek hatóságához pedig ily irányú felhívást intézek.

A bevezetőleg előadottak tekintetéből azonban nem kevésbé szükséges az is, hogy a középiskolai tanári-pályára készülő köztul, legalább azok, kik a hygienához közel álló tanszakból igyekeznek képesítést nyerni, a magán-egészségügyből, úgyszintén az egészségügyi rendészetnek különösen azon ágából, mely az iskolák adminisztrációjára vonatkozik, oly mérvű oktatást nyerjenek, hogy ez által jövőben minden középiskolán egyfelől az intézet vezetésében az egészség-rendészeti szempont szakszerűen képviselve legyen, másfelől pedig a középiskolai tanulók is az egészségügyi általános ismeretekből tanítást nyerjenek.

E czélból a tanács vezetése alatt álló egyetem bölcsészeti karán a jelzett irányban haladó egészségügyi féléves előadá-

sokat kívánok a jövő tanév kezdetétől fogva berendeztetni, melyekre nézve annak idején olyképp fogok intézkedni, hogy azok a természettudományi szakból középiskolai tanári pályára készülő bölcsészeti hallgatókra (tanár-képezdei tagokra) nézve kötelezők legyenek, melyek azonban természetesen más — nevezetesen hittan-kari — hallgatók által is látogathatók lesznek, s melyekért ugyanolyan tiszteletdíj fog állandóan járni, a minőt a fentebbiekben a jogkari előadásokért kilátásba helyeztem.

Felhívom ennél fogva a Tanácsot, hogy ezen előadások megtartására alkalmas tanerőt hozzon javaslatba, s attól, kit azzal megbízandónak tart, ezen előadásokra vonatkozó tervezetet kívánja be s terjesztszen véleményes jelentés mellett mielőbb hozzám.

Végül — miután egyelőre a középiskolákra nézve is külön szakértők meghívása lesz az egészségügyi oktatás megindítása szempontjából szükséges, miután továbbá szándékom a néptanítókat meggyénekként berendezendő póttanfolyamokon oktatni be az egészségügybe — elkerülhetlennek látszik legalább törvényhatóságunkonkint egy-egy orvosnak beoktatása az egészségügyi újabb irományaiba s tanítási módszerébe, a mit csak a tud. egyetemeken az illető szaktanár vezetése alatt berendezendő ideiglenes nyári tanfolyam által tartok elérhetőnek.

Ezen tanfolyamot úgy a budapesti, mint a kolozsvári egyetemen már a folyó év nyarán kívánom megnyitattani. Felhívom ennél fogva a tanácsot, miszerint a vezetése alatti egyetem orvoskara által részletes javaslatot dolgoztasson ki ezen tanfolyam megtartásának ideje-, módzatai- és költségeire nézve s azt a szükséges előkészítő intézkedések megtehetése végett mielőbb terjeszse szintén elélem.

Budapest, 1885. márczius 31.

TREFORT S. K.

8837. szám.

Kérdés merült föl az iránt, vajjon az oly ösztöndíjas egyetemi, műegyetemi vagy jogakadémiai polgároknak, kik tanfolyamuk alatt végzik egyévi önkéntesi szolgálatukat s ezért tanulmányaik folytatásában, nevezetesen az előadások látogatásában az ösztöndíjasoktól méltán megkívánt szorgalmat ki nem fejthetik, ezen szolgálatuk évére ösztöndíjnyugtáik az illető dekánátus

vagy intézeti igazgatóság részéről láttamozható, illetve nyugtájukon megfelelő tanulmányi előmenetelük elismerhető-e? Tekintettel egyfelől a védkötelezettségüket teljesítő egyének által igényelhető méltányosságra, másfelől az ösztöndíjak rendeltetésére és természetére, ezen kérdést — az én adományozásomtól függő ösztöndíjakra nézve — következőkép találtam szabályozandónak:

1. Minden felsőbb oktatási intézet igazgatósága részéről minden év október hó 15-ig följelentendők hozzám azon, az intézetet látogató s általam adományozott ösztöndíjban részesülő hallgatók nevei, kik azon tanév folyamában egyévi önkéntesi szolgálatukat teljesítik, ilyenek nem létében nemleges jelentés teendő.

2. Az ilyen ösztöndíjasok díjnyugtáinak láttamozása az illető intézeti előjáróság részéről azon föltételhez kötendő, vajjon az egyévi önkéntes ösztöndíjas mindkét félév folyamában valamennyi kötelezett tantárgyából jó eredménnyel colloquált-e?

Minden ily, valamennyi tantárgyra kiterjedő jó eredményű colloquium az illető félév egész idejére eső ösztöndíjrészlet fölvételére jogosít, ily esethen tehát az ösztöndíjnyugta a múlt évi szeptember 18-án 24,336. sz. a. kelt rendelettemmel előírt igazolási záradékkal el lesz látandó. A colloquiumok elmulasztása esetében csakis alapos igazolás és külön jelentéstétel mellett fogja engedélyem alapján az illető ösztöndíjas esedékes díjrészletét különös figyelmet érdemlő esetekben kivételesen fölvehetni.

3. Minden tanév — illetve második félév — végével jelentés teendő hozzám a felől, hogy az 1. pont értelmében följelentett ösztöndíjasok közül hányan s kik feleltek meg a 2. pont követelményének.

4. Ezen szabályzat az 1885/6-iki tanév elején lép életbe, hatálya kiterjed a fenti szempontok alá tartozó összes egyetemi, műegyetemi és jogakadémiai ösztöndíjas hallgatókra, tehát az orvostanhallgatókra is.

Budapest, 1885. márczius 30.

TREFORT s. k.

15,544. szám.

Az egyetemi magántanárok jutalmazására engedélyezett javadalom már egész összegében ki lévén merítve: a Tanács f. évi 849. sz. előterjesztésével javaslatba hozott jutalmakat ezúttal fedezet hiányában nem engedélyezhetem.

Erről a tanácsot ahhoz tartásul értesítem s újból figyelemzettem, hogy hasonló javaslatát jövőre, a jutalomra érdeemes magántanárok érdekében mindenkor márczius hó 15-ig, mint záros határidőig, terjeszsze föl.

Az odatartozó kari jelentéseket $\frac{1}{2}$. alatt visszarekesztem.
Budapest, 1885. ápril hó 25-én.

A minister meghagyásából:

BERZEVICZY ALBERT S. K.,
ministeri tanácsos.

645. eln. szám.

A bélyegjegyek felülbélyegzésére nézve az 1881. évi XXXI. t.-cz. 4. §-ában foglalt határozatok ama czélzata, hogy a bélyegjegyek ismétli használása körül tapasztalt visszaélések lehetőleg megakadályoztassanak, teljes sikerrel csak az által érvényesíthető, ha az említett jegyek átbélyegzésére oly festék alkalmaztatik, mely a különféle vegyszerek behatásának ellenállván, a lenyomat felolvasztását és eltüntetését lehetetlenné teszi.

E tekintetben az anylin festék, mely az idézett törvény végrehajtása tárgyában 1881. évi 27,469. sz. alatt kibocsátott és a Pénzügyi Közlöny 16. számában közzétett körrendelet IV. pontjának rendelkezései alapján használatba vétetett, czélszerűtlennek bizonyult, mert ezen festék nemcsak különféle vegyszerek, hanem a napfény és nedvesség befolyása által is színét megváltoztatván, részben vagy teljesen eltüntethető.

A célznak jobban megfelelő festék, megszerzése iránt folytatott tárgyalások eredményeül több vállalkozó részéről előterjesztett festék-minták közül Dötsch Károly festékgyáros, budapesti lakos által ajánlott fekete zsírfesték, a m. kir. állományomdánál eszközölt műszaki kísérletek szerint, legalkalmasabbnak találtatott.

Nevezett vállalkozóval tehát ezen festék szállítása végett a pénzügyminiszter úr, egyetértőleg a m. kir. igazságügyminisz-

ter úrral, 1883. évi július 3-án szerződést kötött s egyszersmind intézkedett, hogy az említett festék a pénzügyigazgatóságoknál, valamint a törvényszékeknél és bíróságoknál a bélyegjegyek átbélyegzésére alkalmaztassék: Ezen intézkedés óta szerzett tapasztalatok teljes megnyugtatót nyújtanak az iránt, hogy a Dötsch-féle fekete zsírfesték a fentebb jelzett feltételeknek megfelelő minőséggel bír, annak alkalmazása tehát a bélyegjegyek ismétli használatát célzó visszaélések megakadályozása iránt a megkívántató biztosítást nyújtja.

Miután részemről is a jövedéki érdekek kellő megóvása tekintetéből fölötte kívánatosnak tartom, hogy a bélyegjegyek felülbélyegzésére mindenütt a fent említett festék vétessék használatba: felhívom az egyetem tanácsát, hogy ezen fekete zsírfesték használatba vétele iránt intézkedjék. Megjegyzem, hogy Dötsch Károly budapesti festékgyáros köteles a fekete zsírfestéket a vele kötött, pénzügyminiszterileg jóváhagyott szerződés értelmében a következő áron szállítani:

1. Egy kiló festéket tartalmazó bádog-szelenczét 1 frt 60 krért.

2. egy fél kiló festéket tartalmazó bádog-szelenczét 82 krért.

3. egy negyed kilót pedig, melynél kevesebbet vállalkozó nem köteles szállítani, 41 krért.

A budapesti hatóságok, intézetek megrendeléseit köteles vállalkozó legfeljebb 8 nap alatt teljesíteni és a megrendelő hivatal helyiségeibe saját költségén szállítani. A vidéki hatóságok és intézetek részére a szállítás ezek terhére történik.

Budapesten, 1885. április hó 20-án.

TREFORT S. K.

5929. szám.

Az új szigorlati szabályzat átmeneti intézkedéseinek értelmezése iránt a jogi kar kebelében felmerült nézeteltérés ügyében, melyet ezen kar f. é. V. rendes ülésében tárgyalt s melyre nézve a Tanács f. é. február 9-én 593. sz. a. és f. évi április 1-én 767. sz. a. tett jelentést elrendelendőnek találtam, hogy mindazok, kik a kolozsvári egyetemre nézve is ezennel 1885. évi január 31-éig meghosszabbított záros határidőig szigorlatokra jelentkeztek, valamint azok is, kik már a tudorozást megkez-

ték, a korábbi rendszer szerint bocsátandók a szigorlatokra, — s előbbiek a 27. §. által adott kedvezményben is részesítendők; a kik azonban ez időig nem jelentkeztek, már csakis az új szabályzat által előírt sorozattal és tárgyakkal tehetnek szigorlatot, tekintet nélkül arra, vajjon az 1883—84. tanév elején tettek e államvizsgálatot vagy nem.

Ennélfogva a 27. §-ban adott azon kedvezmény, hogy a kik az államtud. államvizsgálatot, mint eddig, a jogtud. szigorlat előfeltételét már letették, — vagy viszont némely tantárgyból nem vizsgálandók és a régi rendszer szerint bocsátassanak a szigorlatokra, — azokra nézve, kik 1885. jan. 31-éig nem jelentkeztek, ki nem terjeszthető.

Erről a tanácsot mihez tartásul értesítem s a felterjesztett jegyzőkönyvet s mellékletét 7. alatt küldöm vissza.

Budapesten, 1885. évi május hó 10-én.

TREFORT S. K.

14,825. szám.

Az ezelőtti években beterjesztett számadásokból, továbbá az egyetemi tanácsok és karok időről-időre beterjesztett jegyzőkönyveiből és végre az egyetemi almanachokból tudomásom van a felől, hogy nem csak a budapesti, de a kolozsvári egyetemenél is léteznek és folytonosan újakkal szaporodniak oly különösen volt vagy jelenlegi egyetemi tanároktól származó alapítványok, melyeknek a rendeltetése az, hogy jövedelmeik vagy az illető karbeli hallgatóknak segély vagy ösztöndíj gyanánt szolgáljanak, vagy valamely egyetemi intézet könyvtár stb. felszerelésére fordíttassanak s melyeknek kezelése az alapító által az egyetemi tanács vagy kar, illetve dekánnra bízott.

Távol állott tőlem a szándék, hogy ezen alapítványok kezelését az alapítók által kijelölt s arra teljesen hívatott közegektől elvonjam vagy őket ezen eljárásukban a törvény és az általánosan elfogadott jogelvek követelményein túl korlátozzam; de miután közcélokra rendelt alapítványok kezelését senki sem gyakorolhatja ellenőrzés nélkül, miután hazai közjogunk értelmében a tanügyi és vallási célokra szolgáló és nem a kormány kezelése alatt levő alapok és alapítványok kezelésének felügyelete és ellenőrzése a koronát, illetve annak

e részbeli felelős közegét, tehát engem illet meg, kötelességem ezen felügyeletet és ellenőrzést az itt szóban forgó alapítványokra nézve is érvényesíteni.

Ezt pedig nem tehetem mindaddig, míg minden ily alapítvány létezéséről, rendeltetéséről és vagyoni állásáról közvetlen hivatalos tudomással nem bírok; hogy tehát mindenké előtt ez irányban elég legyen téve a követelményeknek, felhívom a tanácsot: miszerint az összes, azon egyetemnél létező s a fentebbi meghatározás alá eső alapítványok felől pontos kimutatást szerkesztszen és terjesztszen elém, még a jelen tanév berekesztése előtt, melyből kitűnjék az alapító neve, az alapítás éve, célja és az alapítvány-tőke és évi kamatösszege; az alapítványi vagyon mibenléte és hogy van-e az alapítványról a kormány által helybenhagyott alapító-levél? Ezen kimutatás alapján fogok azután ezen alapítványok kezelésének állandó ellenőrzésére nézve oly módozatot megállapítani, mely lehetőleg egyszerű legyen, a célnak megfelelő kezelés teljes szabadságát és önállóságát ne korlátozza, kevéssé vegye igénybe az egyetem közegeinek tevékenységét is, a mellett azonban az elérni kívánt célt, t. i. a törvényszerű felügyeleti jog gyakorlását biztosítsa.

Egyszersmind, miután arról is értesültem, hogy az egyetem, illetve a karok ily alapítványok peres ügyeiben a bírósági képvisellel időről-időre magánügyvédeknek szoktak megbízni, ez pedig ellenkezik az 1868. évi LIV. t.-cz. 84. §-ának világos rendelkezésével, mely szerint közalapítványoknak jogi képviselője csak a közalapítványi ügy igazgatóság lehet, és ellenkezik az ezen alapuló birói gyakorlattal; melynek tanúsága az, hogy minden ily ügyekben a bíróságok a közalapítványigazgatóságot idézik meg. Már most felhívom a tanácsot, hogy az ily alapítványok bírósági képviselőjéül ezentúl állandóan csakis a közalapítványigazgatóságot tekintse és minden előforduló jogi kérdésben csakis ahoz forduljon.

Ezen különben a törvény által előszabott, tehát jog szerint nem is mellőzhető eljárás előnyösebb lesz a szóban forgó alapítványokra nézve már olcsósága által is, a mennyiben ezen alapítványok ily képviseltetésükért csakis a közalapítványok úgynevezett hozzájárulási alapjába tartozandnak évenként csekély díjat fizetni, melynek nagyságát a szabályszerű kulcs

segítségével beterjesztendő vagyon-kimutatás alapján fogom kiszámíttatni.

Budapesten, 1885. évi május hó 18-án.

TREFORT S. K.

15,386. szám.

A kaposvári állami gymnásium, melynél az 1885/6. tanév elejével a 8-ik osztály meg fog nyitvatni, ugyancsak az 1885/6. tanévvel az érettségi vizsgálat megtartásának és erről jogérvényes bizonyítványok kiadásának jogával ruháztatik fel.

Miről a tanácsot ezennel tudósítom.

Budapest, 1885. május 18-án.

TREFORT S. K.

23,133. szám.

Folyó évi ápril hó 11-én 680. sz. a kelt felterjesztésére értesítem a tudomány egyet. Tanácsot, hogy a közmunka- és közlekedési magy. kir. ministerium megkeresésemre f. évi június hó 17-én 21,987. sz. a kelt rendeletében a kolozsvári kir. postahivatalt téves felfogáson alapuló helytelen eljárásáról felvilágosítván, előttes postaigazgatósága útján oda utasította, hogy a kolozsvári egyetemi tanács hivatalos ajánlott leveleit portómentesen vegye fel.

Budapest, 1885. június hó 22-én.

A minister meghagyásából:

DR. MARKUSZOVSKY S. K.,
ministeri tanácsos.

26,746. szám.

Újabb időben többször tapasztaltam, hogy a magántanárok habilitáltásuk alkalmával előadandó tárgyukat túlságosan szűkkörre szorítják, tanszakukat túlságosan specializálják, mit nem tarthatok a magántanári intézmény céljával megegyeztethetőnek s ezért nem is helyeselhetek.

Mert, bár a magán tanárság egyik feladata kétségtelenül az, hogy a tudományok egyes speciális részeinek belterjes

művelésére szolgáltatasson erőket és alkalmat; másrészt szemelől nem tévesztendő, hogy ezen intézménynek egyúttal a nyilvános tanári működés előfokául is kell szolgálnia s e feladatát meg nem valósíthatja, ha a habilitatio alkalmával a magán tanár elé oly szűk kör szabatik, melyben a tudományos működés könnyen válik lélekölő, folytonos ismétléssé; a tanár szelleme nélküli a szükséges szabadságot, a kifejlődhetésre és gyarapodhatásra szükséges tért.

Ennélfogva ki is jelentem s fehívom a tanácsot, hogy az összes karokat ily értelemben figyelmeztesse, hogy jövőben az ilyen tulságosan szűk körre szorított magántanári habilitatióktól kénytelen volnék a megerősítést megtagadni.

Budapest, 1885. július hó 13-án.

TREFORT S. K.

1202. eln. szám.

A m. kir. pénzügyminister úr folyó évi június hó 22-én 36,607. szám alatt valamennyi pénzügyi hatósághoz és hivatalhoz intézett és velem is közölt rendeletében, a földművelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministeriummal egyetértőleg kijelentette, hogy a »Pesti magyar kereskedelmi bank«-nak, a »Magyar jelzálog-hitelbank«-nak és a »Kisbirtokosok orsz. föld-hitelintézeté«-nek záloglevelei, miután azok és illetőleg a záloglevelek fedezése és biztosítására szolgáló külön alapok az 1876. évi XXXVI. t.-cz. határozmányainak megfelelnek — az államkincstár részéről a közigazgatás minden ágazatában üzleti biztosítékul ezentúl is teljes megnyugvással elfogadhatók.

Miről az egyetem tanácsát múlt évi június hó 12-én 843. eln. szám alatt kelt intézvénnyem kapcsán tudomás és mihez-tartás végett értesítem, megjegyezvén, hogy azon körrendeletemnek a »Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület« zálogleveleire vonatkozó részét, miután a nevezett pénzügyi intézet összes zálogleveleit visszaváltotta és ezen üzletét teljesen beszüntette, hatályon kívül helyezem.

Budapest, 1885. évi július hó 20-án.

TREFORT S. K.

20,018. szám.

1885.

A nép szellemi és anyagi javának előmozdítására törekedni kötelessége minden állampolgárnak.

Az egészség a nép jólétének alapja; annak emelésére a a magam körében minden tőlem telhetőt elkövetni mindenkor feladatombul tekintem.

A közegészségi viszonyok javítása szerfölött nagy föladat.

Rövid idő alatt könnyű szerével nem lehet e téren az óhajtott sikert biztosítani. Nevezetesen az államnak s a hatóságoknak, valamint egyes buzgó embereknek minden törekvése hiú marad, ha az összes népesség és különösen az értelmesebb osztályok társadalmi úton nem támogatják a közigazgatás munkálkodását.

A tapasztalás Angliában, az amerikai Egyesült-Államokban, Németországban tanúsítja: hogy a közegészségügy a műveltség kérdése; az a társadalom felvilágosodásával párhuzamosan javul.

Ismeretes, hogy közegészségügyünk állapota mennyire ki nem elégtő.

És nekünk, kicsiny nemzetnek Európa nagy népcsaládai közepette, kétszeresen kell igyekeznünk az ember-anyag megtartására s fejlesztésére, mert ezen alapszik politikai s nem kevésbé gazdasági jövőnk.

A legtöbb munka s a legfontosabb feladat e téren a társadalomra vár. Nálunk tehát inkább, mint bárhol másutt sürgős nemzeti feladat a társadalomnak egészségügyi dolgokban felvilágosítása, hogy az saját egészségének oltalmazására értelemmel s a népesség közegészségügye iránt érzékkel birjon.

Ez a cél lebegett előttem, a mikor az ország két egyetemén közegészségtani tanszékeket s intézeteket létesíttem; ez volt célom, a mikor az egészségtnak megfelelő szellemben való oktatását a tanítóképzőkben s a jogakadémiákon életbe léptettem, s a bölcsészeti karokon, valamint a műegyetemen életbeléptetését előkészíttem.

Meg vagyok győződve, hogy az orvosok, a kik az egészségtnományban szakszerű kiművelést nyernek, hogy a lelkészek, a kik a népesség egészségét veszélyeztető legfontosabb természeti erőket ismerik, a jogtudósok s közigazgatási férfiak, a kik a közigazgatás egészségügyi feladatait megértik, a tanárok, a kik az iskolának s a nevelésnek befolyását az ifjúságra megismerik, a technikusok, a kik a technikának szoros és elválaszthatatlan összeműködését az egészségtnománnyal megtanulják: mind nagy hasznára lehetnek a közegészségügynek.

Épen így hasznára van ez ügynek, ha minden művelt ember egyáltalán megismeri: mi feladata és teendője saját egészségének védelmére és fejlesztésére. Ez utóbbi ismereteknek terjesztésére a középiskola van hivatva és én arra töreksem, hogy Magyarország mindannyi középiskolájába az egészségtan oktatása, habár rendkívüli tantárgyképen, fölvétessék és állandósíttassék.

E cél elérése végett mindenekelőtt megfelelő tanerőkre s rendszeres tantervre van szükség. Tanerőkül orvosokat kívánok alkalmazni; de hogy ezek mint tanárok az oktatást alaposan és egyöntetű rendszer szerint vezethessék, megfelelő előképzésben kell hogy részesüljenek.

Ezen előképzésre fog szolgálni a budapesti és kolozsvári egyetemeken élelbe léptetendő egészségtan-tanári gyakorló és minősítő tanfolyam.

E tanfolyam f. é. szeptember 15-én kezdődik és december közepéig tart, a midőn a cursusban résztvevők erre rendelt bizottság előtt tanári vizsgát tesznek le, a melynek sikere esetén középtanodákra képesítő egészségtan-tanári oklevelet kapnak.

E tanfolyamra korlátolt számmal vétetnek fel a jelentkezők, u. m. legfőlebb 30—30-an Budapesten és Kolozsvártn.

Felvétetnek pedig első sorban az orvostudorok, a kik az illető egyetemi orvoskari dekánnhoz czimzett szeptember 15-ig benyújtott beadványaikban a felvételt kérik. A beadványban megjelölendő a folyamodónak eddigi orvosi működése is.

Felvétetnek továbbá szigorló orvosok, a kik szeptember 15-ig a budapesti illetőleg kolozsvári egyetemen az orvoskari dekánnál jelentkeznek.

A tanfolyam valamint a vizsgálat díjtalan; az oklevélért 1 frt bélyegilleték lesz fizetendő.

Csupán az egészségtan-tanári oklevéllel minősítettek fognak majd a középiskolákban tanárokkul alkalmaztatni.

Az így alkalmazottak szolgálati viszonya és díjazása iránt annak idején fogok intézkedni.

A midőn ezekben az egészségtannak oktatását a középiskolákban rendszeresen szerezni kívánom, egyúttal az is szándékom, hogy az újonnan létesítendő egészségtan-tanári karban közegészségügyünk számára egy fontos újabb tényezőt létesítsek.

E tanároknak az egészségtan oktatásán kívül fontos feladatuk leend ugyanis még: az iskoláknak s a tanulóknak egészségi ellenőrzése.

Bennük higienikus szakértőt fog kapni az iskola, a ki az épület, a helyiségek, a berendezés s fenntartás egészségügyi fogatkozásait szemmel fogja kísérni s azokra az iskola hatóságának figyelmét irányozni fogja.

Feladatuk leend épen úgy az iskolába járók testi és szellemi egészségi állapota fölött őrködni, s a betegségekre — nevezetesen azokra, a melyek elhanyagolás által veszélyesekké válhatnak vagy a melyek más tanulókra nézve ragályosak — az iskolai hatóság figyelmét felhívni.

Végre feladatuk leend az iskolába járó tanulók számára lakást és ellátást bérbeadókat is egészségi tekintetből ellenőrizni.

A midőn a középiskolai egészségtani oktatás ezen tervzetét közölném, egyúttal, hivatkozással f. é. 969. számú jelentésére, felhívom a Tanácsot, hogy az ottani orvosi kart e rendelkezésem felől értesitse és annak dekanját, úgyszintén az egészségtan nyilv. rendes tanárát a tanfolyam megindítására szükséges intézkedések megtételére hívja fel.

A megtartandó tanfolyam az egyetemen szabályszerűen lesz kihirdetendő, a jelentkező orvosok folyamodásai s a fentebbiekben megjelölt maximális szám eléréseig, a szigorló orvosok jelentkezéseit is beleértve, f. évi szeptember 15-ikéig elfogadandók.

Szeptember hó első felének valamely alkalmas és annak idején kitűzendő napján ministeriumom kebelében értekezletet szándékozom tartani a tanítás terve s módozatai; a vizsgálati eljárás s az oklevél szövegének megállapítása végett.

Ugyanakkor fogok az előadó tanár méltányos külön díjazása iránt is intézkedni.

Elvárom, hogy a Tanács a tanfolyam berendezésére és megindítására nézve tett intézkedéseiről szeptember hó 10-ig kimerítő jelentést tegyen.

Budapesten, 1885. augusztus hó 20-án.

A minister meghagyásából:

MARKUSOVSKY S. K.
ministeri tanácsos.